

**Temyiz mahkemesi teşkilâtına raportör ilâvesi hakkında
1/681 numaralı kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası**

T. C.
Başvekâlet
Muamelât müdürlüğü
Sayı : 6/1429

11 - V - 1933

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Temyiz mahkemesi teşkilâtına raportör ilâvesi hakkında Adliye vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 10-V-1983 te Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte yüksek huzurlarına sunulmuştur efendim,

Başvekil
İsmet

Temyiz mahkemesine raportör ilâvesine dair kanun lâyihasının esbabı mucibesi

Temyiz mahkemesinin 932 senesi istatistik cetvellerine göre 1933 yılına ceza dairelerinden birincisinde 4597, ikincisinde 3059, üçüncüsünde 8367, dördüncüsünde 10134 ki yekûn olarak 25156 dava devir olunduğu ve ticaret dairesi devrinin de 3207 sayısına eriştiği görülmektedir.

Her ceza dairesine gelen dava sayısının ortalaması hiç bir yıl dokuz binden ve her daireden çıkan işin ortalama itibarile yedi binden aşağı düşmediği de yine o cetvellerden anlaşılmasına göre temyizde evrakın birikmesi iş çıkmamasından değil, gelen işlerin hepsini sırasile okumağa maddî imkân ve istitaat bulunamamasından ileri geldiği sabittir. Bu mülâhaza yıllık geliri beş bini geçen ticaret ve beş bine yaklaşan birinci hukuk daireleri için de varittir.

Otuz bini geçen devirli iş, bir temyiz mahkemesini bir sene müddet başlı başına uğraştırabilecek bir yekündür. Devir sayısı her yıl artmakta olduğuna göre bu halin devamı temyize gelen bir işin sıra tertibi dairesinde çıkması için en az iki sene geçmesini çaresiz kılacaktır ki bu netice memleketin adli cihazını akamete uğratar.

Vakıa Yüksek Meclisin tetkikına arzolunan teşkilât kanunu lâyihasında en çok temyiz mahkemesinin bu günkü vaziyetini düzeltecek esaslı hükümler konulmuş isede bu lâyihanın kanun halini alıncaya kadar halin böylece devamı o kanundan beklenen semerelerin inkişafını belki bir kaç sene geriye bırakabileceğinden buna mahal kalmamak ve o kanunun tatbik sahasına geçmesine kadar ceza dairelerinde birikmiş olan işler çıkarılabilmek üzere muvakkat tedbirler alınması hal ve maslahatın zaruretlerindedir.

İşte takdim olunan lâyiha ile Temyiz mahkemesine lüzumu kadar raportör ilâvesi istihdaf olunması bu ilcalardan ileri gelmiştir.

Adedi yirmi beş olmak üzere tesbit olunan bu raportörlerin şimdilik terakümü dikkati celse dereceye bulunan dairelerde teksifi ve terakümün arkası alındıktan sonra her dairenin geliri nisbetine ve işlerin mahiyet ve ehemmiyetçe bir birine teadülü derecesine göre dairelere tevzii düşünölmektedir.

Raportörler rey ve karara iştirak edecek değildirler. Vazifeleri kendilerine havale olunacak

evrakı tetkik ve hulâsa ile raporunu tanzim ve heyet huzurunda takrirden ibaret olacak ve bu itibar ile vazifelerine taallûk eden hallerde memur sayılacaktır.

Böyle olmakla beraber temyiz kararına mesnet olabilecek tetkikatın haddi zatindeki ehemmiyeti ona kâfi derecede kudret ve liyakati istilzam ettiğinden bu vazifeyi göreceklerin hâkimlik sınıfı derecelerinde ehliyet göstermiş kimselerden seçilmesi lâzım ve bu vazifede geçirecekleri müddetin hâkimlikte geçmiş sayılması da o şartları haiz bulunanların rağbetini celp için zaruridir.

Bu mülâhazalarla hazırlanan lâyiha, bu günkü ihtiyacın emir ve ilzam eylediği en müstacel bir tedbiri ihtiva etmekle bir an evvel kanun halîne gelmesi sebeplerinin istikmâline delâlet buyurulması ricasile takdim olunmuştur.

Adliye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye encümeni

Karar №. 45

Esas 1/681

12-VI-1933

Yüksek Reisliğe

Temyiz mahkemesi teşkilâtına raportörler ilâvesi hakkında Adliye vekilliğince hazırlanıp Başvekâletin 11-V-933 tarih ve 6/1429 numaralı tezkeresile Adliye encümenine tevdi olunan kanun lâyihası Adliye vekili Beyin huzurile tetkik ve müzakere edildi.

Esbabı mucibe lâyihasının mündericatı hulâsasına göre; Temyiz mahkemesinin ceza dairelerine gelen işlerden 933 senesine yirmi altı bin küsür evrakın devredildiği ve ticaret dairesinin de yıllık gelirinin beş bini geçtiği ve birinci hukuk dairesine de bu miktara yaklaşan işlerini yeniden gelmekte olan işleri de hesaba katınca sıra tertibi üzerine bir işin intacı için iki sene geçmesi çaresiz olduğu ve bu hale karşı bir tedbir almanın zaruri bulunmasından Meclisi Âliye takdim edilip henüz müzakeresi ikmal olunarak kanuniyet iktisap etmemiş olan teşkilât lâyihasının bir neticeye iktiranına kadar âcil ve muvakkat mahiyette olarak bu kanun lâyihası tanzim ve temyiz mahkemesine lüzumu kadar raportör alınması teklif edilmektedir. Raportörler hâkim sınıfından alınarak vazifeleride lâyihada gösterilmiş olup işleri birikmiş olan dairelerde dosyaları telhis ve yazacakları raporları heyete takrir ederek bu suretle işlerin çıkması temin edilmiş olacağı beyan ve izah olunmaktadır.

Teklif olunan bu lâyihanın kabul edilip edilemeyeceği hususu encümence müteaddit celse-leri işgal eden uzun münakaşa ve müzakereleri mucip olmuştur. Temyiz mahkemesi ceza dairelerinde beyan olunan miktarda işlerin birikmiş olması adliye teşkilâtı hakkındaki Hükümetçe Büyük Meclise sevk edilip encümenimizde tetkiki derderst bulunan lâyihanın kanuniyet iktisabına kadar bu halile bırakılması caiz olamayacağı ve muvakkat mahiyette olsun bir çare aranması lüzum ve zaruretini encümen de teslim eylemekle beraber teklif olunan raportörlerin tayinile maksadın husul bulabileceğinde bir çok sebeplerle tam bir kanat getirilmediği mütaleaları ileri sürülmüştür. Bunların başlıcaları: Raportörler rey salâhiyetini ve binnetice mesuliyeti haiz olmalarından tetkik ve telhis ile heyete takrir edecekleri temyize gelen işler hakkında verilecek olan kararların cayi nazar olduğu ve heyetçe veya azadan biri tarafından ayrıca tetkika tâbi tutulsa bu suretle birikmiş işler için bir an evvel intaç olunmak maksadı fevt olacağı beyanile iş sahiplerinin Temyiz kararlarına karşı itminan hissini zafa uğraması gibi ihtimalden korkulacağı mülâhazası serdedilmiştir.

Encümen, raportörler yerine on beş aza tayininin daha muvafık olacağını da düşünmüş ve bunun üzerinde müzakerede bulunmuş da hâkimler kanununun ve maaşların tevhit ve teadülüne dair olan kanun hükümlerine göre bu miktarda hâkim bulmanın imkânsızlığı ile karşılaşmıştır.

Encümen; bu tetkik ve müzakerelerden sonra keyfiyeti reye koymuş, neticedede vaziyetin arzettiği zarurete mebnî lâihânın esas itibarile kabulüne ekseriyetle karar verilmiştir.

Lâihânın birinci maddesi yazılış tarzına göre değiştirilmiştir. Raportörlerin aza maiyetine verilerek onlara havale edilen evrakın aza tarafından raportörlere verilmesi teklifi ekseriyete iktiran etmemiştir. Raportörlerin evrakı tetkik ederek rapor yazmadan heyete takrir etmeleri teklifi de ekseriyetle kabul edilmemiş, ve iki raportör tarafından bir dosyanın ayrı ayrı tetkikile heyete takrir edilmesi teklifi dahi ekseriyetle tasvip olunmamıştır.

Daire reislerinin havale edecekleri dosyaların raportörler tarafından tetkik ve telhisi ile yazacakları raporları heyete takrir ve izah etmeleri suretinde birinci maddenin birinci fıkrası tesbit olunmuştur.

Raportörlerin hâkimler sınıfından alınmaları kaydının mutlak bırakılması muvafık görülme- miş ve bunların hâkimler kanununa göre dereceleri maddenin metninde yazılmış ve tayinleri intihap komisyonunun salâhiyetine verilmeyerek Adliye vekilinin tefrik etmesi tasvip edilmiştir. Raportörlerin bu vazifede geçecek hizmetlerinin hâkimlikte geçmiş sayılması kabul olunmuştur.

Lâihânın encümenca kabul edilen şekilde tercihan ve müstacelen müzakere ve tasvibi hususu Heyeti Umumiyyeye arz olunur.

Ad, En, Rz.	M. M.	Kâ	Âza	Az	Aza
Manisa	Kocaeli	Yozgat	Kayseri	Edirne	Antalya
<i>M. Fevzi</i>	<i>Salâhattin</i>		<i>S. Azmi</i>	<i>H. Hayri</i>	<i>Haydar</i>
Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
Trabzon	Çanakkale	Kocaeli	Kars	Antalya	Erzincan
<i>Raif</i>	<i>O. Niyazi</i>	<i>Rağıp</i>	<i>Nazif</i>	<i>Numan</i>	<i>Abdülhak</i>
Aza					
Balıkesir					
<i>Vasfi</i>					

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Temyiz mahkemesi teşkilâtına raportör ilâvesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1 — Temyiz mahkemesinde daire reisinin havale edeceği dava dosyalarını telhis ve bu bapta tanzim edecekleri raporları heyete takrir ve izah etmek üzere lüzumu kadar rapor tör bulunur.

Raportörler hâkimlik sınıfı derecelerine dahil bulunanlardan Adliye vekilince tefrik ve millî irade ile tayin olunur.

Raportörlerin vazife görecekleri daireleri Temyiz birinci reisi tayin eder.

Bunların bu vazifede geçirecekleri müddet hâkimlikte geçmiş sayılır.

MADDE 2 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Adliye vekili memurdur.

10-V-933

Bş. V.	Ad. V.	M. M.
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>
Da. V.	H. V. V.	Mal. V.
<i>Ş. Kaya</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>M. Abdülhalik</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V. V.
<i>Dr. Reşit Galip</i>	<i>Hilmi</i>	<i>Muhlis</i>
S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

ADLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

2020 sayılı kanunla tadil edilen 1221 sayılı Temyiz teşkilâtı hakkındaki kanunun üçüncü maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Temyiz mahkemesinde daire reisinin kendilerine vereceği dava dosyalarını tetkik ve telhis ilc yazacakları raporları heyete takrir ve izah etmek üzere lüzumu kadar raportör bulunur.

Raportörler hâkimler kanununa göre dördüncü, beşinci ve altıncı derecedeki hâkimler arasından Adliye vekilince tefrik ve millî irade ile tayin olunur. Bu vazifede geçirecekleri müddet hâkimlikte geçmiş sayılır.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye vekili memurdur.